

Prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc., FESC, FACC, sedmdesátiletý

Psát laudatio na Petra Widimského se může jevit jako jednoduché. Vzhledem k jeho výjimečným aktivitám a zásluhám na poli kardiologie, české i světové vědy, ale i vzdělávání a formování vlastního pracoviště je k dispozici tolik materiálu, že by se jím dal zaplnit rozsah celého čísla *Cor et Vasa*. Na to však jistě není dost prostoru, a tak jsme se museli uchýlit k podstatnému zestručnění do běžné podoby jednoho krátkého článku, jehož napsání je ale mnohem komplikovanější.

Petr vyrůstal v rodině proslulého univerzitního profesora a kardiologa a redaktorky latinskoamerického vysílání Československého (později Českého) rozhlasu, jeho bratr je významným profesorem 1. LF UK v Praze. V mládí se věnoval řadě sportů – již během studia na fakultě založil oddíl softballu a baseballu Medicína Praha. Svou aktivní dráhu v tomto sportu zakončil ročním působením v nizozemském klubu HSV Spijkennis v době výzkumného pobytu v Rotterdamu. Dnes se věnuje především turistice a cyklistice a před časem si předsevzal, že vyleze na všechny vrcholy v ČR, což postupně uskutečňuje.

Petr promoval na Fakultě všeobecného lékařství v roce 1979, složil I. a II. atestaci z interny (1982, 1987), atestaci z kardiologie (1992), od roku 2000 je držitelem diplomu Evropské kardiologické společnosti (ESC) „European Cardiologist“. V roce 1983 obhájil kandidátskou práci (CSc.) a v roce 1995 doktorskou disertační práci (DrSc.). Jako jeden z prvních evropských kardiologů obdržel v roce 1988 čestný titul „Founding Fellow of ESC“ (diplom č. 29). Má všechny potřebné licence ČLK pro katetizační výkony a funkci vedoucího lékaře.

Po nástupu Petra na II. interní kliniku nyníjší 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady jsem očekával, že se bude věnovat problematice plicní a systémové hypertenze, v níž vynikl pan profesor Widimský starší. To se však nestalo, těmto tématům se Petr naopak spíše vyhýbal a vrhl se na problematiku ischemické choroby srdeční a funkce levé komory. Zásluhou doc. Červenky a prof. Víška jsme měli možnost začít pracovat od roku 1979 jako první v republice s vyspělým dvourozměrným echokardiografem – do té doby byly u nás pouze lineární scany, které se pro kardiologii příliš nehodily. Vyšetřování jsme se tehdy věnovali po skončení naší práce sekundářů. Vzpomínám si, jak jsme si v začátcích nacházeli kupříkladu sedm srdečních komor a podobně i řadu dalších anatomických nesmyslů. Příčinou bylo mimo jiné to, že jsme v těchto začátcích byli v podstatě spíše samouky, neboť v té době nebylo jednoduché získat kvalitní literaturu nebo zaškolení na dobrém zahraničním pracovišti. Přesto už v 80. letech v rámci výzkumu funkce levé komory u infarktu myokardu Petr prokázal do té doby pouze experimentální pozorování amerických výzkumníků, že ke vzniku kardiogenního šoku nestačí jen samotný velký rozsah infarktu, ale je k tomu třeba i postižení zbylých částí koronárního řečiště.

Zpočátku pracoval na II. interní klinice jako sekundární lékař, poté jako vedoucí lékař koronární jednotky. Jistě

však největší Petrovou zásluhou je vybudování samostatné, vyspělé kardiologické kliniky. Z malého lůžkového oddělení se šesti lékaři se mu podařilo v letech 1991–2001 vybudovat největší lůžkové kardiologické oddělení v ČR a později i kliniku se 100 lůžky a 45 lékaři. Zahrnul do ní i menší kardiologická oddělení, která byla do té doby provozována na I. interní klinice a nemocnici Na Mláčáncích. Funkci přednosty samostatné Kardiologické kliniky 3. LF UK a FNKV zastával velmi úspěšně déle než 20 let a podařilo se mu ji vybudovat do podoby špičkového pracoviště, kam se jezdí vzdělávat i množství zahraničních lékařů.

Mimořádné jsou Petrovy zásluhy v invazivní kardiologii. Od roku 1990 působil jeden rok jako research fellow Thoraxcentra Erasmovy univerzity v Rotterdamu, o dva roky později ještě jeden rok jako clinical training fellow Thoraxcentra ve Zwolle, kde tehdy pracovala hvězdná sestava evropských katetizačních špiček – zde zvládl mimo jiné bravurní provádění perkutánní koronární intervence (PCI) u infarktu myokardu. To se projevilo nakonec i aktivitami a zásluhami, za něž obdržel řadu ocenění včetně národní ceny za vědu Česká hlava. Dnes už si nikdo neumí představit, že ještě před přibližně 20 lety se infarkty myokardu léčily nanejvýše systémovou trombolýzou, a to jen v pracovní době a na lokálním pracovišti, kde nezdědka žádný kardiolog ani nepracoval. Myšlenka, že by byl někdo s akutním infarktem převezen několik kilometrů do kardiocentra, byla pokládána za zcela scestnou. Bezkonkurenční zásluhou Petra byla organizace studie PRAGUE-1, do níž zapojil řadu nemocnic v Čechách i na Moravě a v jejímž rámci prokázal přínos léčby infarktů přímou PCI. Dnes je to samozřejmé, ale v začátku celého tohoto projektu bylo velké nepochopení a nedůvěra tehdejších kardiologických špiček. Při prvních pokusech o schválení studie PRAGUE na MZ ČR neuspěl, neboť převládala názor, že převážení nemocných s infarktem myokardu s elevací úseku ST do kardiocenter je neetické a nebezpečné. Po pozdějším zavedení této metody ve FNKV klesla úmrtnost na infarkt myokardu z 11 na 4 %. Práce, které ze studie PRAGUE-1 a -2 vzešly, patří mezi nejcitovanější, staly se součástí českých a později i evropských a amerických doporučení a podstatnou součástí světového vědního fondu. Neměla by ani zapadnout skutečnost, že následně proběhla řada dalších studií PRAGUE (v současnosti probíhá PRAGUE-26), jejichž výsledky byly prezentovány na nejvýznamnějších evropských a světových kardiologických kongresech, kde zazněly v sekcích typu Hot Lines či Late Breaking Clinical Trials aj. V roce 2013 byl pozván organizátory kongresu ESC v Amsterdamu, aby proslovil slavnostní Grüntzigovu přednášku, což patří k nejvyšším poctám, kterými se může pyšnit jen několik nejvýznamnějších světových invazivních kardiologů.

V roce 2008 se stal zakládajícím předsedou nového celoevropského projektu Stent for Life, organizovaného Evropskou asociací pro perkutánní kardiiovaskulární intervence (EAPCI), o osm let později pak zakládajícím předsedou nové evropské mezioborové rady pro cévní mozkové

Obr. 1 – Pokud se porouchá auto v chilské pustině, je to ke vzteku (vlevo Petr, vpravo Jiří Widimský).

příhody Council on Stroke s cílem zavést a rozšířit aktivitu perkutánních intervencí u mozkových cévních příhod.

Naprosto neuvěřitelná a nevídaná je skutečnost, že Petr patří k nejcitovanějším světovým vědcům, jehož H-index překročil hodnotu 100. Dle společnosti ISI Thomson Reuters jsou mezi přibližně 3 000 nejcitovanějšími vědci z celého světa pouze čtyři z ČR. Petr je mezi nimi jako jediný lékař. Čtveřici doplňuje dále přední odborník AV ČR v oblasti výpočetní a teoretické chemie (P. Hobza), zbývající dva jsou P. Pyšek a zemřelý V. Jarošík (oba z Botanického ústavu AV ČR).

Petr je členem redakčních rad významných časopisů, mj. *European Heart Journal*, *Acute Cardiac Care*, *Cardiology* a řady dalších. Čtyři roky byl členem výboru ESC, po jedno volební období pak dokonce jejím viceprezidentem a 16 národními kardiologickými společnostmi byl nominován i na jejího předsedu. Opakovaně byl i členem výboru České kardiologické společnosti a jednou i jejím předsedou. O řadě nejvýznamnějších ocenění jsem se již výše zmínil. Je čestným členem Britské, Polské, Slovenské a Maďarské kardiologické společnosti. V roce 2016 obdržel čestné uznání Mensy ČR za významný přínos inteligenci národa, propagaci duševní kultury a šíření dobrého jména ČR ve světě. Je držitelem nejvyššího ocenění ESC – zlaté medaile – a dále i zlaté medaile UK.

Jak se lze k něčemu podobnému propracovat? Je k tomu třeba dle mého názoru kombinace tří předpokladů. Především mimořádné invence a intelektu, dále pak absolutní vědecké poctivosti a samozřejmě i výjimečné pily – všechny tyto předpoklady jsou u Petra naplněny v míře více než vrchovatě. K tomu přistupuje i zapálení pro medicínu a samozřejmě především pro kardiologii. Sám musím říct, že jsem se dosud u nás neseťkal s nikým, kdo by docílil takovýchto výsledků, a to ani, když do toho zahrnu nejvyšší autority z našeho oboru, které jsem měl možnost za svého života osobně poznat. Je samozřejmé, že uvedené výsledky vycházejí z rozsáhlé kardiologické praxe a širokého rozhledu v celé medicíně, kterou osvědčil v každodenní mnohaleté péči o kardiologické nemocné a funkci přednosty kliniky.

Velmi aktivní byl Petr v akademických funkcích, a to jak v rámci Univerzity Karlovy, tak 3. lékařské fakulty UK. V roce 1990 byl zvolen členem předsednictva akademického senátu 3. LF UK a současně i senátu Univerzity Karlovy. V letech 2000–2003 působil ve funkci prorektora Univerzity Karlovy pro rozvoj, za tuto práci mu byla udělena zlatá

pamětní medaile Univerzity Karlovy. Řadu let byl členem vědeckých rad UK i 3. LF. V roce 2010 byl jmenován proděkanem 3. LF UK pro vědu a akademické postupy, následně byl zvolen do funkce děkana této fakulty, kterou ve druhém volebním období zastává dosud, a doplňuje tak úspěšně řadu vynikajících děkanů, na které měla fakulta v posledních letech štěstí.

Navíc bych zdůraznil i jeho skromnost. Nikdy se s ničím nechlubil, a to ani s věcmi, které byly opravdu výjimečné. Skutečnost, že získal nejvyšší ocenění Evropské kardiologické společnosti – zlatou medaili – jsem se dozvěděl až několik týdnů po jejím udělení, a to ještě úplnou náhodou. Petr se mi o tom vůbec nezmínil, přestože jsme byli v každodenním kontaktu. Přitom jde o mimořádné ocenění, které spolu s ním v té době získaly pouze dvě mimořádné osobnosti (ikonický A. Carpentier z Paříže, který je „otcem“ umělých biologických chlopní i prstence pro plastiku mitrální chlopně, a sir R. Collins z Oxfordu – faktický zakladatel randomizovaných studií).

K tomu přistupuje i skutečnost, že v případě Petra se za vnější cílevědomou slupkou skrývá velmi slušný, férový a poctivý člověk, který by nikomu neublížil, a naopak nezištně pomáhá. Kdybych měl vyjmenovat několik desítek osob a osobností, kterým díky své obětavosti a velkorysosti významně pomohl, vedl a inspiroval je v jejich odborné a/nebo vědecké práci včetně školitelství v Ph.D., zabralo by to velkou část tohoto článku. A to se zdaleka netýkalo pouze lékařů z našeho pracoviště, ale i z dalších a v řadě případů i zahraničních lékařů a pracovišť.

Společně jsme zažili řadu kongresů v nejrůznějších částech světa, často jsme tyto cesty spojili s dovolenou a zajímavými zážitky (obrázky 1, 2). Sám vzpomínám na jeden z „historických“ – kongres ESC v Nice v roce 1993, kam jsme se vypravili mým favoritem, do té doby vcelku spolehlivým. Při zpáteční cestě jsme jeli kolem proslulé závodní dráhy v Monze, kterou jsme zatoužili vyzkoušet. Chystali jsme se tam s favoritem vjet, naštěstí nás duchapřítomný pořadatel stačil včas zastavit – probíhaly tam právě závody formule 3, kam by se náš favorit určitě nehodil. Samo toto vozidlo při pokračování zpáteční cesty domů se na dálnici u Milána najednou zastavilo a přestalo odpovídat na jakékoli podněty a domluvy, jako kdyby se nám chtělo pomstít za úmysl potrápit jej na zá-

Obr. 2 – Psí spřežení je spolehlivější způsob dopravy, zejména na Špicberkách.

vodním okruhu. Přivolání mechanici po delší diagnostické činnosti závadu rozpoznali a jeden z nich začal radostně poskakovat a vykřikovat „alternatore rotto, batteria marasma“, což se poté pro nás stalo jakýmsi zaklínadlem, které jsme používali určitou dobu i jako náhražku některých jadrnějších českých výrazů. Nutno poznamenat, že tito mechanici favorita zresuscitovali tak, že potom ještě dost dlouho jezdil s transplantovanou částí shnilého alternátoru a novou baterií.

Věk 70 let není pro Petra žádnou velkou hranicí. Bylo mu dáno vcelku dobré zdraví, které si dále upevňuje zdravým životním stylem a sportem, velkým bonusem je i příslušnost k velmi dlouhověké rodině. Ze dvou manželství má celkem pět šikovných dětí a má velmi příjemnou, hezkou a milující manželku.

Jistě se nepředpokládá, že by laudatio pojal pisatel jako kritiku oslavované osoby. V případě Petra si však opravdu nemohu vzpomenout, jaké negativní vlastnosti bych u něj zmínil. Snad jen tu jeho přílišnou náročnost a pracovitost, která některým může trochu vadit, ale ve skutečnosti je to spíš obdivuhodná vlastnost. Sám si pokládám za štěstí, že jsem měl možnost s ním být více než 40 let jako jeho blízký spolupracovník a kamarád.

Proto bych Ti, Petře, chtěl popřát jménem svým, ale jistě i jménem spolupracovníků všechno nejlepší do dalších let a nám ostatním bych pak přál, abychom mohli s Tebou dále spolupracovat a být Tvými přáteli.

Pavel Gregor